

हार्दिक अपिल

मिति: २०८१ चैत्र २३ गते

विगत एक हप्ता देखि काठमाण्डौ उपत्यका लगायतका प्रमुख शहरहरूको वायुको गुणस्तर अत्यधिक अस्वस्थकर हुदै गईरहेको छ। विश्वभरीको वायु प्रदूषण मापन गर्ने World Air Quality Index (AQI) Ranking का अनुसार काठमाण्डौ उपत्यका लगायतका प्रमुख शहरहरूको वायु स्वास्थ्यको दृष्टिले अत्यधिक अस्वस्थकर अवस्थामा पुग्दै विश्वको अग्रस्थानको प्रदूषित शहर बनेको छ। अव्यवस्थित शहरीकरणसंगै बढिरहेको फोहरमैला, वन डढेलो, सवारी साधनबाट निस्कने धुवाँ, निर्माणाधिन अलपत्र सडकको धुलो, कल-कारखाना उद्योगबाट निस्कने धुवाँ तिब्र वायु प्रदूषणको कारक तत्वहरु हुन्। जलवायु परिवर्तनको कारण बढिरहेको सुख्खापन र हिउँदयाममा प्रर्याप्त पानी नपर्दा गर्मियाम शुरु नहुदै उपत्यका आसपास सहित देशभर फैलिरहेको वन डढेलोले वायु प्रदूषण बढेको छ।

विशेषज्ञहरूका अनुसार वायु प्रदूषणले मुटु, रक्तनली, फोक्सो, मस्तिस्क, आँखा, नाक र घाँटी लगाएतका अंगहरूमा गम्भीर असर पार्दछ। बढ्दो वायु प्रदूषणको असरले सर्वसाधारणलाई आँखा पोल्ने, टाउको दुख्ने, थकान, रुखाखोकी, स्वासप्रस्वास लगायतमा समस्या बढाईरहेको छ। बालबालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अशक्त, दीर्घरोगी, वृद्धा, र स्वासप्रस्वास सम्बन्धी समस्या भएकाहरूलाई वायु प्रदूषणले थप जोखिम अवस्थामा पुऱ्याएको छ। वायु प्रदूषणको असरले दिर्घकालिन रुपमा काठमाण्डौ उपत्यका लगायतका प्रमुख शहरकाबासीहरूको जनस्वास्थ्यमा गम्भिर असर पर्ने देखिन्छ।

नेपालको संविधान २०७२ को धारा ३० मा स्वच्छ वातावरणको हक, उपधारा (१) प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हक हुनेछ। (२) वातावरणीय प्रदूषण वा ह्रासबाट हुने क्षतिबाट पीडितलाई प्रदूषकबाट कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति पाउने हक हुनेछ, भनिएको छ। संविधानको पालना तथा त्यसको रक्षा हामी सबैको कर्तव्य हो। संविधान, कानून, ऐनहरूमा भएको व्यवस्थाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि CLEAN UP NEPAL (स्वच्छ सफा नेपाल) निरन्तररुपमा जोरदार माग गर्दै आईरहेको छ।

हालको अत्यधिक अस्वस्थकर वायुको अवस्थामा काठमाण्डौ उपत्यका लगायतका प्रमुख शहरबासीहरूले तत्कालै स्वास्थ्य सुरक्षात्मक उपाय अवलम्बन गर्नुका साथै जनस्वास्थ्यको सुरक्षा गर्न सबै तहका सरकार (संघिय, प्रादेशिक, र स्थानिय), राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था, नीजिक्षेत्र, नागरिक समाज, सामुदायिक संस्थाहरु लगायतले अविलम्ब स्वास्थ्य सचेतना गर्न र काठमाण्डौ उपत्यका लगायत सबै

शहरहरु प्रदुषणमुक्त स्वच्छ, स्वस्थ र हरियाली बनाउन दिर्घकालीन कदम चाल्न सबैमा CLEAN UP NEPAL (स्वच्छ सफा नेपाल) हार्दिक अपिल तथा अनुरोध गर्दछ ।

- १) अति आवश्यक काम बाहेक घर बाहिर ननिस्कौं । निस्कनै परे मास्कको अनिवार्य प्रयोग गरौं ।
- २) बालबालिका, गर्भवति, सुत्केरी, अशक्त, जेष्ठ नागरिक, वृद्धवृद्धा, दिर्घरोगी र स्वासप्रस्वास समस्या भएकाहरुको पर्याप्त हेरचाह गरौं, तथा मास्कको अनिवार्य प्रयोग गराऔं ।
- ३) इन्धनबाट चल्ने निजी सवारी साधन प्रयोग कम गरौं । सार्वजनिक यातायात र विद्युतिय सवारी साधन प्रयोग गरौं ।
- ४) अत्याधिक सवारी साधन गुड्दा निस्कने धुवाँ धुलो कम गर्न जोर बिजोर प्रणाली लागु गरौं ।
- ५) इन्धनबाट चल्ने सवारी साधनको सरकार द्वारा नियमित चेकजाँच गरि अत्यधिक धुवाँ निकाल्ने सवारी साधनलाई नियन्त्रण गरौं ।
- ६) फोहोर नजलाऔं, कतै खुलारूपमा फोहोर जलाइरहेको देखेमा नजिकैको स्थानिय तह सरकारलाई जानकारी गराऔं । जथाभावि फोहरमैला नगरौं, फोहोरको श्रोतमा बर्गीकरण गरौं ।
- ७) घर, सडक, विद्यालय, बजार, पानीका श्रोत र सार्वजनिक स्थलको नियमित सरसफाई गरौं ।
- ८) सलाई, लाईटर, ग्यास, पेट्रोल जस्ता ज्वलनशिल पदार्थहरुको सजगताका साथ प्रयोग गरौं ।
- ९) वन डढेलो नियन्त्रणका लागि कडा निगरानी बढाऔं । वन डढेलो गर्नेलाई कानून बमोजिम कारवाही गरियोस् ।
- १०) वन डढेलो रोकथाम तथा न्यूनीकरण गर्न सबै मिलि सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरौं ।
- ११) शहर हरियाली कार्यक्रम निर्माण गर्न र अत्यधिक वृक्षरोपणलाई प्रोत्साहन गरौं ।
- १२) पानीका श्रोतहरु संरक्षण गरौं ।
- १३) बालबालिकाको संवेदनशिल स्वास्थ्यलाई ध्यान दिदै प्रदुषण कम नहुँदासम्म विद्यालयहरु सञ्चालन नगरौं ।
- १४) वायुको अवस्था सुधार नहुदाँ सम्मको लागि काठमाण्डौं उपत्यका भित्रको कार्यालयको समयलाई हप्ताको ५ दिन कायम गरौं ।

भवदिय,

रविन्द्र लामिछाने

कार्यकारी निर्देशक

क्लिन अप नेपाल (स्वच्छ सफा नेपाल)

